

розмірі слід розглядати як одну з головних проблем фінансово-господарської діяльності підприємства. Від її розв'язання залежать стабільне функціонування та динамічний розвиток суб'єкта підприємництва. Діяльність підприємства можна вважати ефективною тільки тоді, коли вона дає змогу не лише раціонально формувати, а й забезпечувати активний системний пошук джерел поповнення оборотного капіталу для свого подальшого розвитку.

Література

1. Васильців Т. Г. Теоретико-прикладні основи удосконалення управління оборотним капіталом торговельного підприємства [Електронний ресурс] / Т. Г. Васильців, О. О. Якимів // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.14. – С. 210–215.

2. Гудзь О. Є. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / О. Є. Гудзь // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 3–5. – С. 100–105.

3. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування: навч. посіб. / О. Г. Біла. – Львів: Компакт-ЛВ, 2005. – 312 с.

Гладій І. В., ст. гр. ФСГзм-11
Толстенко О. Ю., ст. викладач

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Економічна сутність прибутку досліджувалася економістами з давніх часів. Починаючи ще з XVI-XVII ст., учені намагалися пояснити сутність категорії прибутку та його першоджерела. У міру розвитку економічної теорії трактування прибутку постійно змінювалися та ускладнювалися.

Погляди А. Сміта і Д. Рікардо стали основою створення концепції «продуктивності капіталу», за якою прибуток є результатом заміни людської праці капіталом (засобами виробництва) і здійснення ним такої роботи, що не може бути виконана людською працею. Але ж необхідно зауважити, що засоби виробництва самі по собі прибутку не створюють, він формується тільки при поєднанні капіталу з найманою працею, що створює, так званий, синергетичний ефект (ефект подвійної дії капіталу та праці у їх техніко-економічному злитті).

Прибуток – це додаткова вартість, яка взята в зіставленні з виробничими фондами підприємства. Додаткову вартість, або ту частину всієї вартості товару, в якій втілена – додаткова або неоплачена – праця робітника, називають прибутком. Не весь цей прибуток потрапляє в кишеню капіталіста-підприємця. Монополія на землю дає земельному власникові можливість частину цієї додаткової вартості привласнювати під назвою ренти, причому байдуже, чи використовується земля для сільського господарства, для будівель, для залізниць чи з якою-небудь іншою виробничою метою.

Сучасні західні економісти (П. Самуельсон, Е. Нікбахт, А. Гропеллі), як правило, розвивають теорії прибутку економістів XIX і початку XX століть,

пристосовуючи їх до нових умов. Серед них можна виділити п'ять основних концепцій:

- 1) теорія «продуктивності капіталу»;
- 2) психологічні теорії прибутку;
- 3) теорія прибутку як трудового доходу або доходу від підприємницької діяльності в будь-яких її проявах;
- 4) теорія прибутку як результату існування монополії;
- 5) концепція революції в доходах.

Теорія «продуктивності капіталу» має значне поширення в сучасних умовах. Проте якихось суттєвих змін проти ХІХ ст. у неї не внесено. Вона лише доповнилася новими «факторами виробництва»: технічним прогресом, наукою і державою.

Згідно з «психологічною» теорією прибуток начебто створюється дією психологічних факторів або часом, який сам по собі породжує прибуток. Ці теорії є суб'єктивно-ідеалістичними, оскільки повністю ігнорують той факт, що прибуток – це об'єктивне економічне явище, походження якого пов'язане з виробництвом, і не може бути пояснено суто психологічними мотивами, хоча їх опосередкований вплив на поведінку суб'єктів виробничих відносин заперечувати не можна.

Русійним мотивом виробництва стає не прибуток сам по собі, а задоволення потреб усього суспільства. На цій основі відбувається вирівнювання доходів різних соціальних верств населення. Усі отримують справедливі доходи відповідно до участі кожного у виробництві.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економічної думки серед науковців немає єдиного ставлення до концептуальних основ природи та формування прибутку.

Проблематика прибутку як наукової категорії міститься у тому, що, насамперед, в економіці немає єдиного чіткого підходу щодо з'ясування сутності, механізму формування та першоджерел прибутку. На жаль, в економічній літературі немає чіткого розмежування закономірностей розвитку форми і способу виробництва та відповідних їм категорій (у тому числі й додаткової вартості).

Прибуток як категорія доходу існує поряд із зарплатою, рентою та процентом. Якщо економічна основа трьох останніх є достатньо визначеною, то прибуток являє собою складнішу економічну категорію. Наприклад, зарплата є доходом від праці, рента – від землі, а процент – від капіталу, таким чином, ми чітко бачимо фактори створення відповідних доходів. Цього не можна сказати про прибуток.

В економічній літературі прибуток розглядається, як правило, однобічно (перевищення доходів над витратами), без з'ясування того, яким чином він створюється і що лежить в його основі. У межах конкретної економічної науки,

такої як фінанси, політекономія, мікроекономіка, бухгалтерський облік, прибуток має свої визначення.

Года А. С., ст. гр. ФСГм-11
Спасів Н. Я., к.е.н., доцент

ОЦІНКА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

В умовах ринкової економіки основним показником фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства є прибуток. Оскільки прибуток показує абсолютний ефект діяльності без урахування використаних при цьому ресурсів, то він доповнюється показником рентабельності, адже у загальній формі рентабельність є відносним показником прибутковості.

Отже, для вивчення ефективності господарської діяльності підприємства необхідно проаналізувати і оцінити фінансові коефіцієнти, що характеризують рентабельність підприємства. Дані коефіцієнти та розрахунки представимо у табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз показників рентабельності ТзОВ «ОЛАНД-380» в 2013–2015 рр.

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	Абсолютне відхилення		Темп росту, %	
				2014/2013	2015/2014	2014/013	2015/2014
1	2	3	4	5	6	7	8
1 Коефіцієнт рентабельності активів (ROA)	0,019	0,013	0,009	-0,005	-0,006	73,58	58,29
2 Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE)	0,112	0,057	0,049	-0,055	-0,008	51,19	85,35
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу	0,14	0,09	0,078	-0,051	-0,012	63,54	86,98
4 Коефіцієнт ефективності використання власного і позиченого капіталу (ROCE)	0,466	0,578	0,589	0,112	0,011	124,14	101,91